

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра безпеки життєдіяльності

Робоча програма навчальної дисципліни

«ОХОРОНА ПРАЦІ та ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	10 Природничі науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	101 Екологія
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Другий (магістерський)
ФАКУЛЬТЕТ	Екологічний

Біла Церква
2024

Робоча програма з навчальної дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» для здобувачів магістерського рівня вищої освіти екологічного факультету за спеціальністю 101 «Екологія», / Укладачі: В.Ю. Герасименко, О.І. Розпутній, І.В. Перцьовий, В.В. Скиба, В.П. Бабань. Біла Церква: БНАУ, 2024. 21 с.

Розробник: Герасименко В.Ю. канд. с.-г. наук, доцент

Робочу програму затверджено на засіданні безпеки життєдіяльності
(Протокол № 13 від 3 серпня 2024р.)

Завідувач кафедри безпеки життєдіяльності,
доктор с.-г. наук, професор

Олександр РОЗПУТНІЙ

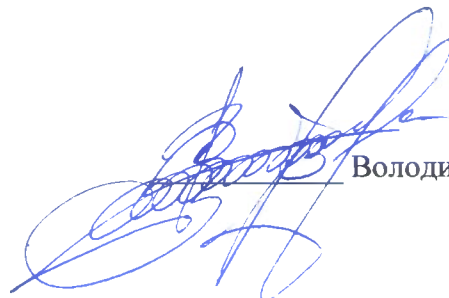
Схвалено науково-методичною комісією екологічного факультету
(Протокол № 9 від «2» липеня 2024р.)

Голова науково-методичної комісії,
професор

Олександр МЕЛЬНИЧЕНКО

Гарант освітньої програми,
канд. с.-г. наук, доцент

Володимир СКИБА

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	6
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»	7
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	8
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
6.1. Лекції	9
6.2. Практичні заняття	12
6.3. Самостійна робота	13
6.4. Індивідуальні домашні завдання студентів	17
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	17
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	18
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	18
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	20
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	19
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	19

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» здійснюється з метою здобути необхідні знання стосовно питань управління охороною праці, забезпечення пожежної і техногенної безпеки, захисту від надзвичайних ситуацій та навчитись ідентифікувати джерела небезпеки, шкідливі й небезпечні чинники, оцінювати ризики їх впливу, розробляти та впроваджувати заходи щодо підвищення рівня професійної безпеки, охорони здоров'я працівників, пожежної, техногенної безпеки та захисту працівників, населення, територій, майна, навколишнього середовища від надзвичайних ситуацій.

Згідно з навчальним планом на 2024-2025 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» передбачено всього 120 академічні години (4 кредити ECTS), з яких для денної форми навчання виділено: аудиторних – 28 годин (лекції – 14 практичні заняття – 14), самостійна робота студентів – 92 годин.

Таблиця 1

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	10 – Природничі науки	Обов'язкова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 101 «Екологія»	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – логічне		1-й	1-й
Загальна кількість академічних годин – 120		<i>Семестр</i>	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –2; самостійної роботи студента –6,6	Другий (магістерський) рівень вищої освіти	<i>Лекції</i>	
		14 год.	2 год.
		<i>Практичні</i>	
		14 год.	2 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		92 год.	116 год.
		Підсумковий контроль: залік	

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.

Передумовою опанування навчальної дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» є знання, уміння та навички здобувачів, які сформувалися в результаті набуття інтегральних, загальних та фахових компетентностей під час здобуття попереднього рівня освіти та в межах освітньої програми «Екологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Таблиця 2.

Відповідність результатів навчання і компетентностей, набутих при вивченні дисципліни «ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ», Стандарту вищої освіти України (2018)

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності:

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК04. Здатність розробляти та управляти проектами.

Спеціальні компетентності:

СК10. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.

СК15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

Програмні результати навчання:

ПРН04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.

ПРН13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.

ПРН14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»

Змістовий модуль 1. Охорона праці як система заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини під час трудової діяльності

Тема 1.1. Управління, аудит, нагляд та контроль у сфері охорони праці;

Тема 1.2. Права працівників на охорону праці, нормування робочого часу і відпочинку та соціальне страхування від нещасних випадків в професійних захворювань;

Тема 1.3. Охорона здоров'я працівників та гігієна праці. Оцінка умов праці за важкістю та напруженістю;

Тема 1.4. Вимоги щодо забезпечення роботодавцями охорони праці працівників та оцінка ризиків на робочих місцях.

Змістовий модуль 2. Управління та оцінка ризиків у сферах пожежної і техногенної безпеки та цивільного захисту

Тема 2.1. Управління, фінансування, страхування, облік, аудит та оцінка ризиків пожежної безпеки;

Тема 2.2. Оцінка ризиків, управління та забезпечення техногенної безпеки;

Тема 2.3. Управління, організація, забезпечення, облік, фінансування та страхування у сфері цивільного захисту

Тема 2.4. Оцінка ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, запобігання, реагування та ліквідація їх наслідків.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	всього	у тому числі				у тому числі			
		Л	П	Есе	індз	Л	П	Есе	індз
Змістовий модуль 1. Охорона праці як система заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини під час трудової діяльності									
Тема 1.1.	15	2	2	6	5	1	1	10	2
Тема 1.2.	15	2	2	6	5			10	2
Тема 1.3.	15	2	2	6	6	1	1	8	2
Тема 1.4.	15	1	1	6	6			8	2
Разом	60	7	7	24	22	2	2	36	8
Змістовий модуль 2. Управління та оцінка ризиків у сферах пожежної і техногенної безпеки та цивільного захисту									
Тема 2.1.	15	1	1	6	5	1	1	12	2
Тема 2.2.	15	2	2	6	5			12	2

Тема 2.3.	15	2	2	6	6	1	1	10	2
Тема 2.4.	15	2	2	6	6			10	2
Разом	60	7	7	24	22	2	2	44	8

Примітка: л – лекції, п – практичні, індз – індивідуальні науково-дослідні завдання.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема та зміст лекції	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Охорона праці як система заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини під час трудової діяльності	
<p>Тема 1.1. Управління, фінансування, аудит, нагляд та контроль у сфері охорони праці</p> <p>Державна політика в галузі охорони праці. Державне управління охороною праці. Повноваження міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в галузі охорони праці. Повноваження місцевих державних адміністрацій органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці. Повноваження та завдання Державної служби з питань праці та її територіальних підрозділів.</p> <p>Управління охороною праці на підприємстві та обов'язки роботодавця з питань охорони праці. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Служба охорони праці на підприємстві. Комісія з питань охорони праці підприємства. Навчання з питань охорони праці.</p> <p>Інформація та звітність про стан охорони праці. Планування роботи з охорони праці: перспективне, поточне та оперативне. Фінансування охорони праці. Економічне стимулювання охорони праці. Сертифікація на відповідність ДСТУ ISO 45001:2019 «Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування» (ISO 45001:2018, IDT).</p> <p>Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці. Професійні спілки та їх об'єднання. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці.</p>	2
<p>Тема 1.2. Права працівників на охорону праці, нормування робочого часу і відпочинку та соціальне страхування від нещасних випадків в професійних захворювань.</p> <p>Права працівників на охорону праці під час укладання трудового договору та роботи на підприємстві. Пільги та компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Робочий час – норма тривалості робочого часу; скорочена тривалість робочого часу; п'ятиденний і шестиденний робочий тиждень та тривалість щоденної роботи; тривалість роботи напередодні святкових, неробочих і вихідних днів; тривалість роботи в нічний час; неповний робочий час; початок і закінчення роботи; гнучкий режим робочого часу; надомна робота; дистанційна робота; обмеження надурочних робіт.</p> <p>Відпочинок – час відпочинку; перерва для відпочинку і харчування; вихідні дні; вихідні дні на підприємствах, в установах, організаціях, пов'язаних з</p>	2

<p>обслуговуванням населення та безперервно діючих підприємствах, в установах, організаціях; тривалість щотижневого безперервного відпочинку; святкові і неробочі дні.</p> <p>Відпустки – щорічні основна та додаткові відпустки, їх тривалість; порядок і умови надання щорічних відпусток; відкликання з відпустки; відпустки без збереження заробітної плати.</p> <p>Трудова дисципліна – обов'язки роботодавця та працівників стосовно забезпечення трудової дисципліни; правила внутрішнього трудового розпорядку; заохочення за успіхи в роботі та стягнення за порушення трудової дисципліни.</p> <p>Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – види соціального страхування; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності</p> <p>Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Штрафні санкції до юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, посадових осіб та працівників.</p> <p>Регулювання охорони праці у колективному договорі.</p>	
<p>Тема 1.3. Охорона здоров'я працівників та гігієна праці. Оцінка умов праці за важкістю та напруженістю.</p> <p>Умови праці та фактори, що їх формують. Гігієнічна класифікація робіт за умовами праці та важкістю. Атестація робочих місць.</p> <p>Засоби захисту працівників від дії шкідливих виробничих факторів.</p> <p>Засоби індивідуального захисту працівників, порядок забезпечення, використання та облік. Забезпечення працівників спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами.</p> <p>Санітарно-гігієнічні вимоги до виробничих приміщень та організації робочих місць. Санітарно-побутове забезпечення працівників.</p> <p>Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.</p>	2
<p>Тема 1.4. Вимоги щодо забезпечення роботодавцями охорони праці працівників та оцінка ризиків на робочих місцях.</p> <p>Оцінка ризиків професійної безпеки на робочих місцях.</p> <p>Вимоги щодо організації та забезпечення безпеки на робочих місцях.</p> <p>Вимоги щодо облаштування робочих зон.</p> <p>Вимоги щодо облаштування невиробничих приміщень.</p> <p>Вибір безпечних засобів праці. Вимоги безпечного проведення робіт із застосуванням засобів праці.</p> <p>Вимоги безпечного проведення робіт під час застосування мобільних засобів.</p> <p>вимоги безпечного проведення робіт під час застосування вантажопідіймальних засобів.</p> <p>Вимоги безпечного проведення робіт на висоті.</p> <p>Вимоги безпеки під час користування драбинами.</p> <p>Вимоги безпеки під час роботи на риштуваннях.</p> <p>Вимоги безпеки під час виконання робіт із застосуванням канатів.</p>	1
<p>Разом за змістовий модуль 1</p>	7
<p>Змістовий модуль 2. Управління та оцінка ризиків у сферах пожежної і техногенної безпеки та цивільного захисту</p>	

<p>Тема 2.1. Управління, фінансування, страхування, облік, аудит та оцінка ризиків пожежної безпеки.</p> <p>Управління та організація пожежної безпеки суб'єкта господарювання. Обов'язки стосовно пожежної безпеки, що мають відобразитися у посадових інструкціях, обов'язках. Навчання та інструктажі з питань пожежної безпеки.</p> <p>Забезпечення об'єктів первинними засобами пожежогасіння. Утримання засобів пожежогасіння, пожежної сигналізації.</p> <p>Дотримання вимог пожежної безпеки під час проектування, будівництва та реконструкції об'єктів. Оцінка протипожежного стану та визначення ступеня ризику пожежної безпеки об'єктів суб'єкта господарювання.</p> <p>Декларування відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки.</p> <p>Страхування у сфері пожежної безпеки.</p> <p>Види, призначення і завдання пожежної охорони (державна, відомча, місцева та добровільна). Фінансування і матеріально-технічне забезпечення пожежної охорони. Аудит у сфері пожежної безпеки.</p> <p>Державний нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері пожежної безпеки та способи його здійснення.</p> <p>Відповідальність суб'єктів господарювання та санкції за порушення вимог законодавства з питань пожежної безпеки.</p>	1
<p>Тема 2.2. Оцінка ризиків, управління та забезпечення техногенної безпеки.</p> <p>Управління та організація техногенної безпеки на об'єктах суб'єктів господарювання. Обов'язки стосовно техногенної безпеки, що мають відобразитися у посадових інструкціях, обов'язках. Навчання та інструктажі з питань техногенної безпеки.</p> <p>Дозволи та декларування об'єктів підвищеної небезпеки суб'єктами господарювання.</p> <p>Загальні вимоги щодо організації техногенної безпеки на підприємствах, в установах, організаціях та на небезпечних територіях.</p> <p>Оцінка ризиків виникнення аварій на потенційно небезпечних об'єктах. Інженерно-технічні заходи, що зменшують ступінь ризику виникнення аварій, пожеж та вибухів на об'єктах суб'єкта господарювання.</p> <p>Державний нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері техногенної безпеки та способи його здійснення. Аудит у сфері техногенної безпеки.</p> <p>Відповідальність суб'єктів господарювання та санкції за порушення вимог законодавства з питань техногенної безпеки.</p>	2
<p>Тема 2.3. Управління, організація, забезпечення, облік, фінансування та страхування у сфері цивільного захисту.</p> <p>Цивільний захист як функція, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій. Класифікація надзвичайних ситуацій. Основні принципи цивільного захисту.</p> <p>Єдина державна система цивільного захисту, її складові та основні завдання. Функціональні та територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту (повсякденного функціонування, підвищеної готовності, надзвичайної ситуації та надзвичайного стану).</p> <p>Сили цивільного захисту, їх склад та основні завдання. Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту та аварійно-рятувальні служби. Спеціалізовані служби цивільного захисту. Формування цивільного захисту (об'єктові, територіальні,</p>	2

<p>добровільні).</p> <p>Суб'єкти забезпечення цивільного захисту. Повноваження органів центральної виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання стосовно питань цивільного захисту. Підрозділ з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання та його завдання. Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту.</p> <p>Віднесення міст та суб'єктів господарювання до відповідних груп і категорій цивільного захисту.</p> <p>Фінансування та матеріально-технічне забезпечення цивільного захисту. Фінансування заходів у сфері цивільного захисту. Створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Страхування у сфері цивільного захисту.</p> <p>Міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту.</p> <p>Державний нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері цивільного та відповідальність за порушення законодавства.</p>	
<p>Тема 2.4. Оцінка ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, запобігання, реагування та ліквідація їх наслідків.</p> <p>Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту та евакуаційні заходи. Інженерний захист територій, радіаційний і хімічний захист. Медичний, біологічний, психологічний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.</p> <p>Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків (Відшкодування матеріальних збитків та надання допомоги постраждалим внаслідок надзвичайної ситуації (соціальний захист, відшкодування матеріальних збитків, забезпечення житлом, надання медичної та психологічної допомоги).</p> <p>Підготовка до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту.</p> <p>Планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту та облік надзвичайних ситуацій (план реагування на надзвичайні ситуації; план локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки; план цивільного захисту на особливий період; план основних заходів цивільного захисту України на рік; план проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій).</p> <p>Оцінка ризиків виникнення аварії та/або надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру.</p>	2
<p>Разом за змістовий модуль 2</p>	7
<p>Всього</p>	14

6.2. Практичні заняття

Практичні заняття проводяться з метою поглибленого освоєння матеріалу лекцій, вироблення навичок у вирішенні практичних завдань щодо питань організації, управління та забезпечення охорони праці та цивільного захисту.

Основним змістом практичних занять є активна робота кожного студента над опрацюванням матеріалу та розв'язання поставлених завдань. На занятті студент демонструє знання предмета, коригує інформацію, отриману в процесі лекційних занять, отримує навички усного виступу і культури ведення дискусії. Крім презентації-виступу на заняттях застосовуються такі форми роботи студентів: відповідь з передбачених запитань за темою, що розглядається; виконання кейса і домашнього завдання; написання есе.

№ з/п	Теми практичних занять	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Охорона праці як система заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини під час трудової діяльності		
1	Тема 1.1. Розробка нормативних актів щодо організації та управління охороною праці на підприємстві	2
2	Тема 1.2. Розслідування нещасних випадків і професійних захворювань та розробка заходів щодо запобігання травмувань та захворювань працівників на робочих місцях	2
3	Тема 1.3. Гігієнічна оцінка умов праці за важкістю та напруженістю трудового процесу	2
4	Тема 1.4. Оцінка ризиків щодо безпеки та здоров'я працівників на робочих місцях та розробка інструкцій з охорони праці	1
Разом за змістовий модуль 1		7
Змістовий модуль 2. Оцінка ризиків пожежної безпеки на підприємстві та розробка інструкцій з пожежної безпеки		
5	Тема 2.1. Оцінка ризиків пожежної безпеки на підприємстві та розробка інструкцій з пожежної безпеки	1
6	Тема 2.2. Оцінка ризиків виникнення аварій на потенційно небезпечних об'єктах та розробка планів ліквідації аварій	2
7	Тема 2.3. Організація цивільного захисту на підприємствах, організаціях та установах	2
8	Тема 2.4. Оцінка ризиків виникнення надзвичайних ситуацій та розробка планів реагування на надзвичайні ситуації	2
Разом за змістовий модуль 2		7
Всього		14

6.3. Самостійна робота

Окрім лекцій та практичних занять передбачається вивчення основної та додаткової літератури з курсу, яка пропонується студентам для самостійної роботи. Самостійна робота студентів є важливою складовою частиною навчальної роботи і призначена для закріплення і поглиблення отриманих знань, умінь і навичок, підготовки до практичних занять, складання модулів, формування культури розумової праці і самостійності в пошуку нових знань. Формами самостійної роботи студентів є вивчення літератури – підручників, навчальних посібників, монографій, періодичних наукових видань, рекомендованих викладачем.

Тема та зміст ІНДЗ	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Охорона праці як система заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини під час трудової діяльності	
<p>Тема 1.1. Управління, фінансування, аудит, нагляд та контроль у сфері охорони праці</p> <p>Повноваження міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в галузі охорони праці. Повноваження місцевих державних адміністрацій органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці. Повноваження та завдання Державної служби з питань праці та її територіальних підрозділів.</p> <p>Управління охороною праці на підприємстві та обов'язки роботодавця з питань охорони праці. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Служба охорони праці на підприємстві. Комісія з питань охорони праці підприємства.</p> <p>Інформація та звітність про стан охорони праці. Планування роботи з охорони праці: перспективне, поточне та оперативне. Фінансування охорони праці. Економічне стимулювання охорони праці. Сертифікація на відповідність ДСТУ ISO 45001:2019 «Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування» (ISO 45001:2018, IDT).</p> <p>Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці. Професійні спілки та їх об'єднання. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці.</p>	5
<p>Тема 1.2. Права працівників на охорону праці, нормування робочого часу і відпочинку та соціальне страхування від нещасних випадків в професійних захворювань.</p> <p>Права працівників на охорону праці під час укладання трудового договору та роботи на підприємстві. Пільги та компенсації за важкі та шкідливі умови праці.</p> <p>Робочий час – норма тривалості робочого часу; скорочена тривалість робочого часу; п'ятиденний і шестиденний робочий тиждень та тривалість щоденної роботи; тривалість роботи напередодні святкових, неробочих і вихідних днів; тривалість роботи в нічний час; неповний робочий час; початок і закінчення роботи; гнучкий режим робочого часу; надомна робота; дистанційна робота; обмеження надурочних робіт.</p> <p>Відпочинок – час відпочинку; перерва для відпочинку і харчування; вихідні дні; вихідні дні на підприємствах, в установах, організаціях, пов'язаних з обслуговуванням населення та безперервно діючих підприємствах, в установах, організаціях; тривалість</p>	5

<p>щотижневого безперервного відпочинку; святкові і неробочі дні.</p> <p>Відпустки – щорічні основна та додаткові відпустки, їх тривалість; порядок і умови надання щорічних відпусток; відкликання з відпустки; відпустки без збереження заробітної плати.</p> <p>Трудова дисципліна – обов'язки роботодавця та працівників стосовно забезпечення трудової дисципліни; правила внутрішнього трудового розпорядку; заохочення за успіхи в роботі та стягнення за порушення трудової дисципліни.</p> <p>Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – види соціального страхування; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності</p> <p>Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Штрафні санкції до юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, посадових осіб та працівників</p>	
<p>Тема 1.3. Охорона здоров'я працівників та гігієна праці. Оцінка умов праці за важкістю та напруженістю.</p> <p>Засоби захисту працівників від дії шкідливих виробничих факторів.</p> <p>Засоби індивідуального захисту працівників, порядок забезпечення, використання та облік. Забезпечення працівників спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами.</p> <p>Санітарно-гігієнічні вимоги до виробничих приміщень та організації робочих місць. Санітарно-побутове забезпечення працівників.</p> <p>Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій</p>	5
<p>Тема 1.4. Вимоги щодо забезпечення роботодавцями охорони праці працівників та оцінка ризиків на робочих місцях.</p> <p>Вимоги щодо організації та забезпечення безпеки на робочих місцях.</p> <p>Вимоги щодо облаштування робочих зон.</p> <p>Вимоги щодо облаштування невиробничих приміщень.</p> <p>Вибір безпечних засобів праці. Вимоги безпечного проведення робіт із застосуванням засобів праці.</p> <p>Вимоги безпечного проведення робіт під час застосування мобільних засобів.</p> <p>вимоги безпечного проведення робіт під час застосування вантажопідіймальних засобів.</p> <p>Вимоги безпечного проведення робіт на висоті.</p> <p>Вимоги безпеки під час користування драбинами.</p> <p>Вимоги безпеки під час роботи на риштуваннях.</p> <p>Вимоги безпеки під час виконання робіт із застосуванням канатів.</p>	7
<p>Разом за змістовий модуль 1</p>	22
<p>Змістовий модуль 2. Управління та оцінка ризиків у сферах пожежної і техногенної безпеки та цивільного захисту</p>	
<p>Тема 2.1. Тема 2.1. Управління, фінансування, страхування, облік, аудит та оцінка ризиків пожежної безпеки.</p> <p>Управління та організація пожежної безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>Дотримання вимог пожежної безпеки під час проектування, будівництва та реконструкції об'єктів. Оцінка протипожежного стану та визначення ступеня ризику пожежної безпеки об'єктів суб'єкта господарювання.</p> <p>Види, призначення і завдання пожежної охорони (державна, відомча, місцева та добровільна). Фінансування і матеріально-технічне забезпечення пожежної охорони.</p> <p>Аудит у сфері пожежної безпеки.</p>	5

<p>Тема 2.2. Оцінка ризиків, управління та забезпечення техногенної безпеки. Управління та організація техногенної безпеки на об'єктах суб'єктів господарювання. Обов'язки стосовно техногенної безпеки, що мають відобразитися у посадових інструкціях, обов'язках. Навчання та інструктажі з питань техногенної безпеки. Дозволи та декларування об'єктів підвищеної небезпеки суб'єктами господарювання. Загальні вимоги щодо організації техногенної безпеки на підприємствах, в установах, організаціях та на небезпечних територіях.</p>	5
<p>Тема 2.3. Управління, організація, забезпечення, облік, фінансування та страхування у сфері цивільного захисту. Єдина державна система цивільного захисту, її складові та основні завдання. Функціональні та територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту (повсякденного функціонування, підвищеної готовності, надзвичайної ситуації та надзвичайного стану). Сили цивільного захисту, їх склад та основні завдання. Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту та аварійно-рятувальні служби. Спеціалізовані служби цивільного захисту. Формування цивільного захисту (об'єктові, територіальні, добровільні). Суб'єкти забезпечення цивільного захисту. Повноваження органів центральної виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання стосовно питань цивільного захисту. Підрозділ з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання та його завдання. Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту. Віднесення міст та суб'єктів господарювання до відповідних груп і категорій цивільного захисту. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення цивільного захисту. Фінансування заходів у сфері цивільного захисту. Створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Страхування у сфері цивільного захисту. Міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту.</p>	5
<p>Тема 2.4. Оцінка ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, запобігання, реагування та ліквідація їх наслідків. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту та евакуаційні заходи. Інженерний захист територій, радіаційний і хімічний захист. Медичний, біологічний, психологічний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків. Відшкодування матеріальних збитків та надання допомоги постраждалим внаслідок надзвичайної ситуації (соціальний захист, відшкодування матеріальних збитків, забезпечення житлом, надання медичної та психологічної допомоги). Підготовка до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту. Планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту та облік надзвичайних ситуацій (план реагування на надзвичайні ситуації; план локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки; план цивільного захисту на особливий період; план основних заходів цивільного захисту України на рік; план проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій).</p>	5
<p>Разом за змістовий модуль 2</p>	20
<p>Всього</p>	42

6.4. Теми Есе

№ з/п	Назва завдання	К-ть годин
1	Тема 1.1. Завдання 1. Розробити «Положення про систему управління охороною праці на підприємстві, організації та установі» відповідно до виданого завдання	5
2	Тема 1.2. Завдання 2. Підготувати презентацію до теми 1.2. відповідно до виданого завдання	5
3	Тема 1.3. Завдання 3. Підготувати презентацію до теми 1.3. відповідно до виданого завдання	6
4	Тема 1.4. Завдання 4. Описати інструкцію з охорони праці відповідно до виданого завдання	6
5	Тема 2.1. Завдання 5. Описати план евакуації та інструкцію з пожежної безпеки відповідно до виданого завдання	5
6	Тема 2.2. Завдання 6. Описати план ліквідації аварії відповідно до виданого завдання	5
7	Тема 2.3. Завдання 7. Описати Положення про службу цивільного захисту на підприємстві, установі, організації відповідно до виданого завдання	6
8	Тема 2.4. Завдання 8. Описати план реагування на надзвичайні ситуації відповідно до виданого завдання	6
	Всього	44

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання. За необхідності (індивідуальні графіки та дистанційна форма навчання тощо) можуть використані Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Microsoft Team, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки Viber, Telegram. Формат проведення навчальної дисципліни може бути змішаним: поєднання як традиційних форм навчання з елементами дистанційного навчання).

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал. Широко використовується метод проблемного викладення, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді практикумів з виконанням індивідуальних та групових завдань з моделюванням ситуацій, круглих столів. На заняттях використовуються вимірювальні прилади, дозиметри, радіометри, спектрометри, засоби індивідуального захисту, аптечки, медичні сумки та шини, переносні ноші, гучномовці, схеми, макети, зразки відібраних проб продуктів харчування та складових екосистеми.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з предмету включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку

виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у електронний журнал після кожного контрольного заходу. За умови повного виконання навчального навантаження та отримання студентом не менше 60 балів, студент допускається до підсумкового контролю – заліку.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента, що проявляється у вигляді відповідей на додаткові запитання, участь в дискусії з однокурсниками та викладачем.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані практичні роботи, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, есе, ІНДЗ активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти невиявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою
		залік
90-100	A	Зараховано
82-89	B	
75-81	C	
64-74	D	
60-63	E	
35-59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання
1-34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота		Модуль-ний контроль	Загальний бал
			Есе	ІНДЗ		
Максимально можлива кількість балів	10	10	10	30	40	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Для забезпечення лекційних занять використовуються: мультимедійний проектор, таблиці, схеми, макети. Для проведення практичних занять використовуються: комп'ютерна техніка, таблиці, схеми, довідкові дані, вимірювальні прилади, дозиметр-рентгенометр "СРП-68-01", дозиметри "Терра" та "Прип'ять", радіометри "ДП – 5", "РИБГ" "РУБ-01П6", "РУГ - Р", спектрометри "СЕГ-05", універсальний спектрометричний комплекс УСК "Гамма Плюс", засоби індивідуального захисту, аптечки, медичні сумки та шини, переносні ноші, гучномовці, макети, гігрометри, аерометри, радіометри. Лабораторне обладнання та реактиви.

Дозиметр-радіометр МКС-05 «Терра» Призначення: Вимірювання потужності гамма- та рентгенівського випромінень і поверхневої густини потоку бета- частинок.

Багатофункціональний вимірювальний прилад ET-965 FLUS (ET-965 ФЛУС) - оригінальний комплексний вимірювач параметрів мікроклімату. Багатофункціональний вимірювальний прилад ET-965 FLUS (ET-965 ФЛУС) - комплексний вимірювач параметрів мікроклімату.

Термоанемометр ET-955 Професійний термоанемометр з виносним зондом-крильчаткою для контролю мікроклімату може виміряти відразу 3 величини: швидкість вітру, об'ємну витрату потоку повітря і температуру.

Цифровий люксметр FLUS ET-952 (ФЛУС ET-952) Професійний прилад для вимірювання освітленості приміщень при атестації робочих місць

Професійний шумомір FLUS ET-953 (ФЛУС ET-953) Професійний шумомір призначений для періодичного контролю шумового забруднення, на виробництві, в державних установах, офісах, школах, дитячих садах.

Тепловізор для енергоаудиту HT-175 Недорогий інфрачервоний тепловізор HT-175 для енергоаудиту. Застосовується з метою визначення місць витоку теплових втрат в приміщенні і за його межами.

Ваги високоточні лабораторні ДНЕПРОВЕС FEN-1000 Клас точності II.

pH-метр/вологомір/термометр/люксметр для ґрунту WALCOM AMT-300 AMT-300 – портативний цифровий прилад для вимірювання параметрів ґрунту. Застосовується агрономами та садівниками для контролю таких параметрів ґрунту: рівень рН (кислотність), вологість, освітленість, температура ґрунту і субстратів.

Окремі практичні заняття проводяться в лабораторії кафедри, в якій використовуються муфельні печі, сушильні шафи, лабораторний посуд та за потреби інше лабораторне обладнання.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Войналович О.В., Марчишина Є.І., Білько Т.О. Охорона праці у сільському господарстві : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 691 с.
2. Основи охорони праці : підручник / О.І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 264 с.
3. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В.В. Березуцький та ін. Харків : НТУ ХПІ, 2018. 553 с.
4. Цивільний захист: підручник / О.І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 264 с.
5. Voinalovych O., Marchyshyna Ye. Occupational Safety and Health in Agriculture: Educational manual. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 424 с.
6. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Дата оновлення: 17.06.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>(дата звернення: 25.08.2020).
7. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. Дата оновлення: 05.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>(дата звернення: 25.08.2020).
8. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971. № 322-VIII. Дата оновлення: 03.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>(дата звернення: 25.08.2020).

Додаткова література

1. Безпека людини у сучасних умовах : монографія / В.В. Березуцький та ін. Харків : ФОП Мезіна В.В., 2018. 208 с.
2. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник / Стиценко Т.Є. та ін. Харків: ХНУРЕ, 2018. 336 с.
3. Березуцький В.В., Адаменко М.І. Небезпечні виробничі ризики та надійність: навчальний посібник. Харків. : ФОП Панов А.М., 2016. 385 с.
4. Березуцький В.В. Ризик-менеджмент використання обладнання та технологій : навчальний посібник. Харків : ФОП Панов А.М. 2020. 424 с.
5. Зеркалов Д.В. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці :навчальний посібник. Київ : Основа, 2016. 267 с.
6. Охорона праці та промислова безпека : монографія / К.Н. Ткачук та ін. Київ : Основа, 2014. 823 с.
7. Безпека життєдіяльності : підручник / О.І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 448 с.
8. Assessment of the radiation safety of the rural population of the Central forest-steppe of Ukraine in the remote period after the Chernobyl catastrophe / V. Herasymenko, I. Pertsovyi, O. Rozputnyi // Proceedings of the 2nd Annual Conference «Technology transfer: fundamental principles and innovative technical solutions». – Tallinn, 2018. – P. 30-33.
9. Оцінка надходження ^{137}Cs і ^{90}Sr в організм дійних корів на радіоактивно забруднених агроландшафтах Центрального Лісостепу у віддалений період Чорнобильської катастрофи /О.І. Розпутній, І.В. Перцьовий, В.Ю. Герасименко, В.В. Скиба, М.Є. Савеко. Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва: Збірник наук. праць. 2018. № 2 (145). С. 62 – 71. doi: 10.33245/2310-9289-2018-145-2-62-71. (Фахове видання);
10. Міграція ^{137}Cs і ^{90}Sr на чорноземах типових в овочеву продукцію центрального Лісостепу України О.І. Розпутній, В.Ю. Герасименко, І.В. Перцьовий, В.В. Скиба, М.Є. Савеко. Агробіологія: Збірник наук. праць, 2018. № 2 (142). С. 90 – 98. doi: 10.33245/2310-9270-2018-142-2-90-98. (Фахове видання);
11. Herasymenko V. Yu., Rozputnyi O.I., Pertsovyi I.V., Skyba V.V., Tytariova J.V., Saveko M.E., Kunovskyi Yu.V., Oleshko V.P. (2021). Migration of ^{137}Cs And ^{90}Sr Radionuclides in the rural area of the Central Forest Steppe of Ukraine after the Chernobyl Accident. // Ukrainian Journal of Ecology. 2021. Vol. 11, № 2. С. 13–16. doi: 10.15421/2021_70. (WoS).
12. Радіаційна безпека сільського населення Лісостепу через 35 років після Чорнобильської катастрофи / О.І. Розпутній, І.В. Перцьовий, В.Ю. Герасименко, В.В. Скиба, М.Є. Савеко. Збірник праць учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Чорнобильська катастрофа. Актуальні проблеми, напрямки та шляхи їх вирішення» (22-23 квітня 2021 року). Житомир: Поліський університет, 2021. С. 73-77.
13. Gerasimenko V. Assessment of the radiation safety of the rural population of the Central forest-steppe of Ukraine in the remote period after the Chernobyl catastrophe / Viktor Herasymenko, Ivan Pertsovyi, Oleksandr Rozputnyi. Proceedings of the 2nd Annual Conference «Technology transfer: fundamental principles and innovative technical solutions». Tallinn, Estonia, DKLex Academy OÜ and «Scientific Route» OÜ, November 23, 2018. P. 30-33. <http://dx.doi.org/10.21303/2585-6847.2018.00768>.

9. Інформаційні ресурси

1. Навчально-інформаційний портал БНАУ системи електронного навчання на платформі Moodle <https://teach.btsau.net.ua/course/view.php?id=2280>
2. Наукова бібліотека БНАУ, електронний ресурс: <https://library.btsau.edu.ua/>
3. Репозитарій Білоцерківського НАУ: веб-сайт. URL: <http://rep.btsau.edu.ua>

4. Законодавство на сайті Верховної Ради України: веб-сайт. URL: <https://rada.gov.ua>
5. Державна служба України з питань праці: веб-сайт. URL: <http://dsp.gov.ua>
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій: веб-сайт. URL: <https://www.dsns.gov.ua>
7. Федерація профспілок України: веб-сайт. URL: <http://www.fpsu.org.ua>;
8. International Labour Organization (Міжнародна організація праці): веб-сайт. URL: <https://www.ilo.org>
9. European Agency for Safety and Health at Work: веб-сайт. URL: <https://osha.europa.eu/en>
10. EU Civil Protection and Humanitarian Aid : веб-сайт. URL: https://ec.europa.eu/echo/index_en

Адреси сайтів в INTERNET

<http://www.nbu.gov.ua/>
<http://studentbooks.com.ua/>
<https://stud.com.ua>
<http://library.kr.ua>
<http://rep.btsau.edu.ua>